

EGYHÁZTÖRTÉNELMI ADATOK.

CI.

UNITÁRIUS HALOTTAK ÉS TEMETÉSEK.

(1626—1646.)

A kolozsvári unitárius Collegium iskola-főnökei — seniorai — az anyakönyveket vagy matriculákat „*fascic. rerum scholasticarum*“ czim alatt 1626. január 1-től kezdték vezetni. Ez anyakönyvekbe egyebek mellett mindazok halálát és temetését bejegyezték, a kik a Collegiumnak és ifjuságnak jóltevői voltak, vagy a kiket más tekintetből megemlítésre érdemesnek tartottak. E nevezetesebb halottakat és temetéseket ez anyakönyvekből leírva, az alábbiakban közlöm. Az eredeti latin nyelven van írva. Sajnos, hogy nem mindenik isk. főnök volt eléggé pontos és szorgalmas a följegyzésben, a háborús évek alatt több versen nem is volt isk. főnök, még a bekötés előtt egyes levelek elvesztek s így kétségkívül még számos temetés hiányzik.

A közlést érdemesnek tartottam azért, mert adatokat szolgáltat arra, hogy mely nevezetesebb férfiak és nők voltak a 17. száz évben hitelveink követői, kolozsvári Collegiumunk jóltevői, tanárai és az ekkla papjai; mily módon történt a temetés, kik voltak a hiresebb szónokok stb., melyeknek ugy a biographus, mint a genealogus hasznát veheti.

Meg kell jegyeznem, hogy a „*Coetus*“ latin szó az egész diákságot jelenti, de külön „*Coetus*“-t alkotnak a magyar és külön a szász unitárius diákok, mely utóbbiak is az időben még meglehetősszámmal lehettek. Végre az első személyben beszélők alatt az illető isk. főnök, a „kisebb iskola“, „külvárosi iskola“ alatt a Kolozsvár egyik külvárosában, Szt.-Péteren, akkor virágzó algyimnasium értendő, s az egyes nevek után a római számok a matriculát, az arab számok a lapokat jelzik. Több helytt magam egészítettem ki a hiányt, a mit zárjel közé tettem.

Fascic. I-ből.

1626. jun. 10. Kamuti Farkas halála hire érkezik.

„ „ 25. Kamuti Farkast Szt.-Lászlón eltemetik. (I. 54. l.)

1628. mart. 9. Varsolczi János kolozsvári (unitárius) pásztor meghalt, kinek temetési tisztességére szónoklatokat tartottak („declamationes habuerunt“): Almási György, Solymosi Boldizsár és Czianádi (Csanádi) Antal fia. A míg a conciator temetésén voltunk, Sárosi nevű gyermek, a ki himlőben feküdt, meghalt. (I. 64. l.)

1628. sept. 5. Radnothi István kolozsvári főbíró meghalván, Sámuel ur (Járai Sámuel) prédikált, Csanádi Pál orált, Solymosi Boldizsár verset szavalt („carmen recitavit“), két gyermek hasonlólag. (I. 66. l.)

1629. maj. 22. A kisebb iskola rectora János, a Flistich Péter alumnusa meghal. (János elől a vezetéknevet kifelejtette a senior. I. 33. l.)

1629. nov. 21. Bethlen Gábor, Erdély fejedelme, hosszas vizkórságtól gyötörve és szenvedve, déli 12 óra körül meghal. Neve örök emléktű . . . . . (Nehány szó olvashatatlan. I. 34. l.)

1630. jan. 22. Bethlen Gábor erdély fejedelme temetésére összegyűlnek a nemesek. (I. 35. l.)

1631. máj. 25. Visszaérkeztem Nzts. Sükösd György temetéséről.¹⁾ (I. 20.)

1632. jun. 19. Vagner alias Mészáros János városi tanácsos (Amplissimusvir) mindkét nemzetbeli Coetusnak testált 100 frt. Adjon isten neki boldog feltámadást.

1632. aug. 18. Néhai Tiszt. és Claris. Radecius Bálint ur, a mi közben járónk a Jézus Krisztus által egy istent valló erdélyi papok püspöke meghalt. . . . . a nagy templomba kinek tisztességére halotti . . . . . tartott . . . . . Lőrincz. I. 27.

1632. ang. 20. Plébánussá választatott egyhangulag t. Járai Sámuel ur.

1632. dec. 4. Tiszt. Stegman Joachim leányát temették harangozás és éneklés nélkül, a mi eddig hallatlan volt.²⁾ (I. 28. l.)

¹⁾ Sükösd György neve 1626—1631. közt számtalanszor előfordul a matric-ban a kolozsvári unitar. Collegium jöltevői közt. Nagy-Teremiben van eltemetve a mostani ref. templomban, melyet ő az unitáriusok számára saját költségén építtetett volt. Sirja felett van márvány sarcophagja is, melynek párkányzatán ez olvasható: „Monumentum D. Georgii Swkoesd de N. Teremi, qui placide in Domino obdormuit die 24. Martii 1631. aetatis suae 42. Quod fieri Curavit G. Dona Elisabetha Borsuai in dulcem mariti sui recordat.“ A szobrász is ráírta nevét: „Hoc monumentum extruxit Petrus Dioszegi. Claudiopoli. 1632.“ Ő volt e család utolsó fia. Bethlen János cancellár kapta fejedelmi kegyből Teremit és a Sükösd többi jószágait. L. Nemzeti Társalkodó 1840. I. félév 180. l.

²⁾ Stegman Joachimot 1632. oct. 22-én Racov-ból hozták Kolozsvárra a szász unitar. ekkla papjának. Csanádi Pál, ki 1608-tól rector s 1632. sept. 2-től püspök is volt, nov. 3-án a rectorásgról lemondván, Stegman lett rector is. Hivatali előde alatt némileg meglazult fegyelmet fiatal erélylyel kezdette helyreállítani. Ezért és az egyház gonosz szelleme a püspökségre vágyó Ráv Mátyás másik szász pap bujtogatásai következtében a diákság Beke Miklós senior vezetése alatt „sztrájkolt“; nov. 13-án az auditoriumban hagyta az új rector t az iskolából kitakarodott. A városi tanács nov. 26-án a Collegiumba ment, de a kibékítés, lecsendesítés nem sikerült. Ezért volt leányának, valamint neki magának is a következő évben szokatlan módon a temetése. (I. fasc. r. Schol. I. 28. és 41. l.)

1632. dec. 7. Czianadi Antal Kolozsvár főbirája (primarius judex) meghal. A temetésért adtak 1 frt 10 drt.

1633. mart. 12. Tiszt. Stegman Joachim urat a szász diákok énekszóval kikísérték, de sem a háznál, sem a sirnál nem énekeltek. (I. 32.)

1633. sept. 18. Csávási István az urban elnyugodott. (I. 99.)

1633. sept. 24. Ilyefalvi Demeter, kölvárosi rector, az urban elnyugodott. (I. 99. l.)

1633. nov. 7. Nzts. Suki Pál urat temettük. Adtak 3 frt 50 drt. (I. 101. l.)

1633. aug. 21—dec. 31-ig rettenetes pestis dühöngött Kolozsvárrt. A diákok reggeli 8 órától estig sokszor minden órában temetni vannak s naponként 8—10-et temetnek. Az isk. főnök dec. végén megjegyzi, hogy körülbelől 455-öt temettek a diákok (fasc. r. I. 120. l.)

1635. aug. 25. A nagyságos (M=magnificus) Mikó Ferencz ur temetésére heten Fejérvárra utaztunk, a kit nagy ünnepélyességgel 28-án eltemettünk. Adtak közösen 300 frtot, melyből nekünk jutott 19 frt 24 dr. s ebből fejenként 2 frt 75 dr. aug. 31-én érkezünk haza. (I. 132. l.)

1635. oct. 7. Gyerőfi Gáspárt innen Szamosfalvára vivén, a nemesek és városi polgárok nagy sokaságával eltemettük. A kísérésért kaptunk 4 frtot, a versekért ugyanannyit. (I. 132. l.)

1635. oct. 10. Özv. Cserény Farkasné temetésére voltunk, a kit Mocsról Szovátra vivén, 11-én tisztességesen eltemettük. A diákok kaptak fejenként 1 frt 91 drt; a szónokok ezenfelül 1—1 frtot.

Ezt a pénzt, valamint a Fejérvárt kapottat a diákság hon maradt része közösnök akarta, a másik rész tagadta, a miből egyenetlenség keletkezett, mely a Csanádi Pál püspök, Járai Sámuel plébános és Ozdi Tamás rector közbelépésére elenyésztetett. Az ily temetési pénzekre nézve elfogadtuk a következő szabályzatot: Valahányszor néhány diákot akár a tisztelendő papok, akár az iskola rectora valamely mágnás temetésére választanak, a mi pénzt a seniornak vagy a Cántornak a diákok számára adnak, legyen mindenkkel közös; ha pedig a tiszt. papokkal és rectorokkal közösen kapnak, akkor legyen csak a temetésen voltaké és a többiek ne kapjanak belőle. (I. 132. l.)

1636. jan. 13. Tiszt. Tordai (János) ur meghal; 14-én nagy pompával eltemettetik. I. 135. l.

1636. febr. 10. Keresdre utaztunk nyolczan a Claris. Rector ural a N. Bethlen Cyörgy ur temetésére, a kit eltemettünk 13-án, visszajöttünk 17-én. (I. 135. l.)

1636. mart. 11. Claríssimus Solymosi Boldizsár ur (tanár) meghal s 14-én nagy sokaság jelenlétében eltemettetik. (I. 136. l.)

1636. apr. 21. Nagyságos Mikó József urat eltemettük itt Kolozsvárrt.⁹⁾ Szónoklatot tartottunk négyen: én (Szentgyörgyi M. Basil

⁹⁾ Haller Gábor naplója szerint Mikó József 1636. mart. 20-án halt meg Baczában. Erd. történ. adatok IV. köt. 32. l.

isk. főnök) prosában, Árkosi Benedek collaborator (köztanító), Árkosi Máté és Árkosi Rafaj kötött beszédben (versben). Azután Toroczkai Mihály nemes és Horváth István verseket szavaltak. A Coetusnak adtak 22 frt 40 drt. (I. 137. l.)

1636. jun. 17. Özv. nemzetes (Generosus) Kornis Ferenczné temetésére utaznak Árkosi Rafaj és Árkosi Benedek, ez tart szabad szónoklatot, amaz kötöttet. Hazajöttek 22-én. (I. 138. l.)

1636. dec. 1. Gyulai Márton temetése magyar-utczából, adtak 1 frt 10 drt; a verseket irt diákoknak 3 frt (I. 141. l.)

1636. dec. 2. Clar. Czénádi (Csanádi) Pál püspököt d. n. 6 órakor a gutta megütvén, másnap déli 12 óra körül lelkét nagy nyugodtsággal visszaadta az Istennek; dec. 9-én eltemettetett. (I. 141.)

1637. máj. 10. A szászok kántorát temetik. (I. 145. l.)

1637. máj. 28. Tolnai János kolozsvári birót temetik. Claris. Dálnoki Mihály tanár tartott magyar szónoklatot, Kilyéni György (szentpéter-külvárosi rector) szintén kötött szónoklatot. (I. 146. l.)

1637. oct. 15. Tiszt. Heilmanus Andrást a kolozsvári ekkl. (szász unitár.) pástorát temetik. (I. 148. l.)

1637. nov. 4. Özv. Toroczkai Mihályné temetésére utazik Dálnoki Mihály tanár, Galfhoi Andrással és Kilyéni Györgyvel. Viszszajöttek 7-én. (I. 149. l.)

1638. jan. 5. Özv. Petki Jánosné (Kornis Kata) temetésére Dersbe utazik Dálnoki Mihály tanár, Kilyéni Györgyvel és Galthoi (igy) Andrással. Viszszajöttek 15-én. (I. 151. l.)

1638. ápril 7. Eötves Benedeket temetik. Testált mindkét nemzetbeli diákoknak 20 frtot és egy 7 nyelvű Calepinust a tanuló ifjuság örökös használatára. (I. 154. l.)

1639. jan. 29. Nemzetes Toroczkai Zsigmond ur fia temetésére Toroczkó-Szt.-Györgyre utazik a Claris. rector (Dálnoki Mihály) a köztanítóval (Kilyéni Györgyvel), Maksaival és Barovius Andrással. Viszszajöttek febr. 1-én (I. 163. l.)

1639. ápril 12. Nemz. Paczolai Péter ur temetésére utaznak a tiszt. püspök urral Dálnoki János és Dálnoki Lőrincz (tanárok). Viszszajöttek 16-án. (I. 166. l.)

1639. jun. 1. Ifj. Kassai Istvánt, számos nemesek és polgárok levén jelen, eltemetik. 3-án Kassai István gazdag ebédet adott mindkét nemzetbeli diákoknak. (I. 168. l.)

1639. jun. 7. Radnoti Miklóst temettük a közép-utczából, verset irtunk heten, melyért adtak 20 frtot. (I. 168. l.)

1639. jun. 27. A tiszt. püspök ur fia temetése.

1639. aug. 6. Nemz. Tholdalaghi János urat temetik Iklodon, számos nemesség lévén jelen.⁴⁾ (I. 170. l.)

⁴⁾ Ez a Tholdalaghi János szólalt fel a Deési Complatio hozzászólásával 1638. jul. 3-án az unitárius főemberek képében. „Rogans suam Ill. Celsitudinem, ne Concertatio Certarum personarum fraudi sibi sit et religioni. . . . L. Erdélyi történ. adatok IV. köt. 49. l. Haller Gábor naplója.

1639. szept. 20. Sőcz (Szőcs) Gáspár királybíró, derék férfit és böles senátort nagy ünnepélyvel temetik; verset irtunk négyen, küldtek 1 frt 10 drt. (I. 175. l.)

1639. dec. 2. Circumspectus Rosás István ur eltemettetik. (184. l.)

1640. jan. 13. Iklodi Tamás temetésére ötön irtunk verset, küldtek 3 f 50 drt. (I. 191. l.)

1640. jan. 16. Veres János kolozsvári polgár temettetik, temetésért adtak 1 f 10 drt; a versíróknak 1 f 90 drt. (191. l.)

1640. mart. 14. Apafi Anna (Henter Jánosné) temetésére Királyfalvára utaztunk: én (Galthóvi András isk. főnök), Harasztosi és a külvárosi rector (Kilyéni K. György). Hazajöttünk 20-án (I. 196. l.)

1640. jul. 23. Radecius nejét temetik; Dálnoki Lőrincz tanár tartott magyar szónoklatot. (I. 199. l.)

1640. nov. 15. Tiszt. Makai (István) ur neje temettetik. (I. 209. l.)

1641. apr. 18. Kasai Istvánnét guttaütés éri. I. 216. l.

1641. máj. 29. Tiszt. püspök (Beke Dániel) ur nejét temettük, prédikált tiszt. Dálnoki István ur (tordai pap). I. 217. l. (NB. 1642. január 22-én újra nősült. I. 223. l.)

(1641. aug. 20. Halt meg Dániel Mihály, az unitáriusok jeles főembere, Háromszék főkirálybírája. (L. Erdélyi történ. adatok, Haller Gábor naplója 7. l.)

1642. mart. 21. Mindszenti Gábort, szokás szerint elébe menvén, a monostori határig kísértük, fizettek 4 frtot.¹⁾

1642. apr. 3. Péchi János nemzetes férfiut (generosum virum) temettük. (I. 224. l.)

1642. aug. 30. E hóban volt 33 temetés. (I. 226. l.)

1643. máj. 20. Özv. Tholdalaghi Jánosnét, Gyerőffi Borbárát temették Iklodon, kinek temetésére volt 4 diák s hoztak 4 frtot, melynek 3-ad részét magoknak tartották, a többbit a Coetusnak beadták mint közös részt. (I. 230. l.)

1643. jun. 11. Bátsi István kolozsvári főbíró nagy pompával temetik, prédikált a püspök Szentgyörgyi B. Dániel, szónoklatot tartott Claris. Dálnoki Mihály. (I. 231. l.)

1643. nov. 22. Néhai Járai Sámuel ur, a ki a kolozsvári eccsiában a papi hivatalt 9 évig, a plébánusi hivatalt 11 évig viselte nagy hűséggel és vigyázattal, miután a hosszas és keserves fájdalmakat nagy lelki békességgel tűrte, életének 53-ik évében ezen halandó völgyből az égi hazába költözött. Eltemettetett 26-án; a parochialis ház kapujában prédikált tiszt. Beke Dániel püspök ur 2. kor. V. 1. Ugyanott Claris. Dálnoki Mihály a nagyobb iskola rectora tartott jeles magyar szónoklatot, melylyel csaknem az összes hallgatóságot sirásra ragadta.

A temetőben prédikált tiszt. Dálnoki István ur torda-aranyoskői esperes; latinul jeles szónoklatot mondott Claris. Dálnoki Lőrincz, a mi iskolánk tanára a kegyesek égi dicsőségéről. (I. 234. l.)

¹⁾ Dobokamegyei főispán. neje a Péchy Simon leánya Erzsébet volt. A temetés Kolozsmonostoron ápril 14-én történt. Tört. Tár 1884. 672. l.

1644. dec. 4. Nmzt. Kassai István a Rákóczi György erdélyi felséges fejedelem belső tanácsosa és az ország ítélmestere stb. életének 66 évében meghal. Eltemetett elég tisztességesen 1645. január 17-én. (I. 249. l.)

1645. febr. 23. Claris. rector (Dálnoki Mihály) Tordára utazott a tisztt. Dálnoki István ottani pap és torda aranyoskörü esperes neje temetésére. (I. 254. l.)

1645. apr. 20. Bácsi Tamás meghal, 22 én temetik, élete 31 ik évében, prédikált Dálnoki Mihály rector; latin szónoklatot mondott Kilyéni György tanár, ifj, Radecius bucsuztató verset szavalt. A 8 versirónak, a kik részint diákok, részint secundanusok voltak, apr. 25-én fizettek 4 frtot, melyből a secund. semmit semkaptak. (I. 256. l.)

1645. aug. 19. A Suki Pál leánya temetésére Zsukra mennek a püspök (Beke Dániel), Dálnoki M. rector, Désfalvi Miklós isk. főnök, Márkosfalvi János, Kórispataki László és Hidvégi Tamás külvárosi rector.

1646. mart. 23. Clar. Killyéni György tanár ur meghalt; szónokok voltunk hárman: én (Désfalvi Miklós isk. főnök) mondottam magyar beszédet, Csiki Dániel prósa és Járai János kötött beszédet. (I. 265. l.)

1646. apr. Pestis volt Kolozsvárt 1645. aug.-tól 1646. apr.-ig (fasc. I. 265. l.)

1646. apr. 6. A nzts. Gerendi Márton ur¹⁾ temetésére Királyfalvára utazik a tisztt. püspök (Beke Dániel) és vele t. Dálnoki István tordai pap, Dálnoki Mihály itteni rector, Árkosi Benedek tanár, én (t. i. Désfalvi Miklós isk. főnök), Csiki Dániel secundans, Vargyasi Jakab kántor, Kilyéni Márton, Bölöni Mihály és Márkos falvi János diákok. A püspök és Dálnoki István prédikáltak; a Clar. rector tartott magyar szónoklatot, a Clar. tanár ur prósa, Csiki kötött beszédet; én pedig egy gyermekkel búcsuztatót. (I. 266. l.)

Közli: BENCZÉDI GERGELY.

CII.

PÉCHI SIMON ÖZVEGYE BARABÁSI KATA,

miképen admonealtatta Kénosi Ferenczet és bögözi Farkas Ferenczet, hogy a balázsfalvi jószágban mi igazságok van, vetélkedjenek meg.

Nos Stephanns Ferenczi de Patakfalva juratus assessor et Andreas Koncz notarius sedis Udvarhely recognoscimus per praesentes, quod in hoc Anno praesenti 1648 die 13 junii Udvarhely alias Keresztur fuszékben Keresztur városában tisztt. uram pecsétivel hívott minket Pécsi Simon uram özvegye relictája nemzetes Barabási Kata asszony Ferenczi Tamás nevü szolgája, az mely hivatalra elmenvén és Nemzetes Kénosi Ferencz uramat és bögözi Farkas Ferencz uramékat ugyan az fenn megírt székben és városban az piaczon az

¹⁾ A tordai unitár. ekklának 500 frtot bagyományozott. Fasc. A. 8.